

ACC. N:R M. 15568: 1-4.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Karl Messon, Lund*
Härad: *Bara* Berättare: " " "
Socken: *Nerishög* Berättarens yrke: *f. d. lantbr.*
Uppteckningsår: *1961* Född år *1881 i Nerishög*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jordhus. s. 1-4.

LUF 116.

4/10-61.

L U F 116

Jordhus

Att hela hus förekommit, där väggarna varit uppförda av lera utan någon träkonstruktion ingått däri som bärande element, är okänt men ganska troligt. På "Betten", en smal jordremsa, som sträcker sig från väster till öster genom flera socknar, hade en stor del arbetarefamiljer byggt sina små hus, ofta med knappt 2 meter höga väggar och inredda med endast stuga, liten kammare, litet kök och minimal förstuga. På dessa framskyntar inget korsvirke och ej heller något märke efter tegelsten. De byggdes för betydligt mer än 100 år sen och var gamla redan i min barndom. De kallades onödigt föraktfullt för "Bedahus", men de var dock godtagbara hem för familjerna i dessa fattiga tider.

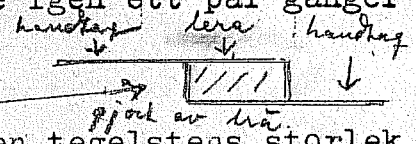
Däremot hade min far byggt vår boningslänga 1858 och en del av våra uthus 1856 med innerväggarna av lera (lersten). Idén härtill synes ha varit urgammal.

LUF 116

/

Själv har jag varit med om både att tillverka material till och att bygga sådana innerväggar. Tillvägagångssättet var enkelt.

Man grävde upp lera på marken, körde den hem och lade den av på någon fast mark, t.ex. på gårdsplanen, tillblandade den med lagom stor portion sand, så att den ej skulle spricka sönder, då den torkade, men ändå bliva hållfast, slog vatten på den, lät en ryttare rida runt på den och på så sätt älta den, underhöll den med vatten i fortsättaingen av ridningen, tills den blev som tjock välling, lät den stå och träcka (smälta vattnet), fortsatte igen ett par gånger tills den fick stadigvarande önskad seghet.

Man tog nu sten-karet ~~det~~ rymde lera av en tegelstens storlek - lade det på en provisorisk bänk, fyllde det väl med lera, strök av denna jämnt med stenkarets överkant, drog det till sig av bänken och bar det på kant till en för soltorkning lämplig plats, där man med en nyck lösgjorde det från leran, som då hade tegelstens form och storlek och som nu fick torka i solen. Vid murningen av denna råsten

eller lersten användes murbruk av lera.

Stolparna omkring dörrarna glyades (tappades) in dels nedan i ett fotträ, som var en halv aln längre åt båda sidorna än där dörrstolparna ställdes, och dels ovan i bjälken. Mellan stolparna sattes in ett dörröverstycke.

På alla de hus, som kunde tänkas vara byggda helt av lera, var gavlarna av trä. Taket var då av halm. Takstolen torde ha byggts såsom på ett tegelmurat hus. Väggarna torde nog ha putsats med glansyta vid uppmurningen och därefter endast kalkats. Sådan glansyta, som även förekom på klinta väggar, var ganska motståndskraftig mot regn.

Ovannämnda innerväggar var på våra länder efter 85 år, då jag lämnade dem, lika starka, torra och hälsosamma som nya och som sådana av varje annat material. Deras underlag var också fuktfritt, ty far hade, då han byggde längorna, lagt en kraftig bädd torr sand ovanpå marken. - Nackdelar med denna metod funno vi inga.

ACC. N:R M. 15568: 4.

Det förnämsta skälet till att denna metod användes i så stor utsträckning, var säkerligen i allmänhet och särskilt, då det gällde vår gård, att den var billig och likväl praktiskt bra.

.oOo.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND